

DUURZAAMHEID & NATUUR

NATUURDAGBOEK
17 oktober 2016

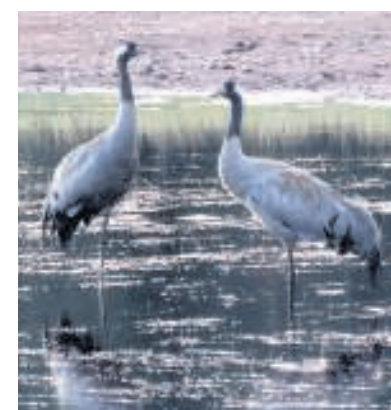
Kraanvogels trompetterend over Nederland

Wenig vogels maken zoveel indruk als kraanvogels. Zelfs de meest rabiate natuurvijand kan niet ontkennen dat kraanvogels wat hebben. In de meeste landen zijn kraanvogels geliefd. Ze zouden geluk brengen. Ik word inderdaad blij van kraanvogels en vind het fijn dat ze zich de laatste jaren gemakkelijker laten zien. Voorheen waren de grote, elegante vogels zeldzamer en schuwer.

In Scandinavië, de Baltische landen, Rusland, Polen en Duitsland broeden kraanvogels in behoorlijke aantallen in moerassen met hei en bos, vaak niet ver van akkerland. Tijdens de trek verzamelen zich tienduizenden op vaste plekken, zoals het Oostzee-eiland Rügen en het heidegebied Diepholz. Vanouds trokken de kranen naar Spanje en Zuidwest-Frankrijk, maar eind vorige eeuw zijn er in de Champagne twee meren aangelegd, precies op de trekroute. Overvliegende kraanvogels zagen die meren en namen een kijkje. Ze vonden er veilige slaapplekken op het water en een gedekte dis op de akkers eromheen. Kraanvogels zijn gek op oogstresten, van maïs, tarwe en bieten bijvoorbeeld, en broeden en overwinteren vaak in de buurt van akkers.

Maïs is tegenwoordig een veel geteeld gewas. Nederlandse maïs gaat volledig naar de varkens wier stromt vervolgens in de maïsakker wordt geïnjecteerd. Dat oogsten van deze snijmaïs gaat zo efficiënt, dat er geen blaadje, laat staan korrel op het veld achterblijft. De afgemaaide stoppels worden ondergeploegd. Hetzelfde gebeurt met Nederlandse tarwe.

Gelukkig is er in de buitenlanden meer te halen voor kraanvogels. Daar danken wij aan, dat sommige van die schoonheden naar ons land uitweken. Ze broeden zelfs bij ons: in de natuurgebieden Fochteloërveen en Dwingelderveld. De meeste kraanvogels trekken over Nederland. Dan trompetteren ze hun melancholische gluu gluu, waaraan ze hun wetenschappelijke naam *Grus grus* danken. Kraanvogels zijn latinisten. **Koos Dijksterhuis**

Kraanvogels
FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

Impressie van het toekomstige Green Town in het Schottegat.

DUURZAME ONTWIKKELING De komst van Chinese investeerders maakt een verplaatsing van de Isla-raffinaderij op Curaçao mogelijk, waardoor het Schottegat weer een blauwe lagune kan worden. Over twintig jaar.

tekst **Hans Marijnissen**

Hij zal wel een teleurgesteld man zijn nu de Chinezen geïnteresseerd zijn in de overname van de vervuilde Isla-raffinaderij in het Schottegat, zo'n beetje het hart van Curaçao. Zakenman Andrés Casimiri heeft altijd gevocht om na sluiting van dit zwarte complex, op die plek een GreenTown te bouwen, een groenblauwe waterstad die een nieuwe entree tot het eiland moet vormen.

Maar niets is minder waar. De inmiddels gepensioneerde Casimiri juicht de komst van de Chinezen juist toe. Ze willen tien miljard dollar investeren. "Met dat geld kan elders op het eiland een nieuwe haven en een raffinaderij gebouwd worden, waardoor het Schottegat toch vrijkomt."

Wie nu via de bootjesbrug van Willemstad de engte naar het Schottegat uitvaart, komt terecht in een zwarte baai met stinkende pijpen. Ooit heeft de Isla-raffinaderij (ex-Shell) Curaçao welvaart gebracht. In de Tweede Wereldoorlog vloog de geallieerde vloot op kerosiene uit Curaçao, maar de tijd dat het eiland dreef op de kurk Isla is voorbij. Van de 12.000 arbeidplaatsen van toen zijn er nog maar 900 over. Met de 600 hectares aan land en water op

'De nieuwe installatie zal geen olie meer lekken zoals bij de Isla altijd wel het geval is, en minder uitstoot hebben'

deze locatie zijn uit economisch oogpunt veel interessantere dingen te doen.

Casimiri presenteerde als voorzitter van de stichting GreenTown zijn duurzame plannen al in 2013 in *Trouw*. Hij pleitte voor een definitief vertrek van Isla, en een schoonmaak van het totale gebied. Volgens hem zit er voor 100.000 barrels (eenheid in vaten) olie in de grond, die gewoon opgepompt en geraffineerd kan worden. Daarna wordt de grond in zeven jaar tijd nog eens gefilterd en van een deklaag voorzien. Totale kosten: 167 miljoen dollar.

Daarna kan er een nieuwe haven gebouwd worden, waar werken en wonen samengaan. Als *landmark* moet er in het verlengde van de vaartroute richting GreenTown een enorm

amusementgebouw komen, dat de impact van het Opera House in Sydney moet overstijgen. Direct rechts moeten kleinschalige en grotere bedrijven komen die zich duurzaam bezighouden met de bouw en het onderhoud van schepen.

Wat Damen Shipyards uit Nederland de Curaçose Droogdokmaatschappij wil overnemen en wil ombouwen tot een modern bedrijf, klinkt Casimiri als muziek in de oren. Daar heeft hij dan ook jaren persoonlijke voor gelobbyd. Die bedrijvigheid wil hij juist hebben. Aan de noordzijde komt een enorm maritiem winkelcentrum dat de nieuwe jachthavens moet bevoorraden en kleinere cruiseboten. De hele grote blijven tegenwoordig buitengaats en meren af aan speciale pieren.

10.000 woningen

In en om het hele Schottegat heen moeten 5000 woningen komen – dure aan het water, die goedkoper worden naarmate de afstand tot de haven toeneemt. Daarnaast komen er nog 5000 appartementen in hoogbouw, zodat GreenTown volgens Casimiri een echte skyline krijgt. Het gehele project van de duurzame residentie levert volgens berekeningen die de stichting van Casimiri heeft laten uitvoeren maar liefst 17.000 banen op. Dat is meer dan Isla in de 'gloriejaren'. Het totale project vraagt een investering van 5 miljard dollar. "Maar

De nu nog zeer vervuilde Isla-raffinaderij op Curaçao zou gesloopt en elders op het eiland opnieuw gebouwd kunnen worden, zo hoopt zakenman Andrés Casimiri. FOTO SINAYA WOLFERT

Chinezen kunnen Curaçao aan blauwe lagune helpen

daarmee is voor heel veel partijen verschrikkelijk veel geld te verdienen." En het is technisch mogelijk. Het gehele project is door het Nederlandse ingenieursbureau Royal Haskonig doorgekeurd.

Maar hoe moet dat nou, als de huur van Isla in 2019 afloopt en de Chinezen komen? De kop boven het artikel over Greentown in *Trouw* 2013 luidde: 'Alleen nog de overheid meekrijgen'. Dat is door de bestuurlijke en politieke crisis op het eiland niet gebeurd. Maar nu het goede nieuws: "Met de komst van de Chinezen is de medewerking van de overheid helemaal niet meer nodig", zegt Casimiri, duidelijk een leerling van duurzaamheidsprofessor Jan Rotmans die stelt dat duurzame innovaties vooral buiten de overheid plaatsvinden. "De Chinezen hebben geen raffinage-mensen gestuurd, maar een trading-groep. Ze willen handelen, met 10 miljard dollar nog meer geld verdienen. Nou, dat doe je niet door de oude Isla op te knappen."

Casimiri heeft al contact gezocht en via de Chinese ambassadeur een eigen plan ingediend. "Ik heb ze voorgerekend dat een gehele verhuizing van het complex een stuk goedkoper is, en op de langere termijn rendabeler. Dat is goed voor de Chinezen, en goed voor Curaçao."

Zijn verhaal komt kort gezegd op het volgende neer: het eiland kent op dit moment

drie diepzeehavens: het Schottegat, de Bullenbaai die wordt gebruikt voor overslag, en de Caracasbaai. Die zijn historisch op die plek ontstaan. Maar de kust kent veel meer locaties, waar havenactiviteiten minder overlast geven.

De gehele zuidkust is ongeveer 3 meter boven zeeniveau met een keiharde ondergrond waarop direct gebouwd kan worden. De zee is direct aan de kust 2 meter diep, maar 100 meter uit de kust is de zogenoemde 'blauwe rand'. Daar is de oceaan 20 meter diep en dus voor zeeschepen begaanbaar. "Het wemelt er van de verscholen en ongebruikte baaien en inhammen die vrij eenvoudig tot diepzeehavens zijn om te vormen. Tussen Willemstad en tot Bullenbaai ligt 5 tot 6 kilometer vrijwel ongebruikte kustlijn. Laat de Chinezen daar eens gaan kijken."

Nieuwe raffinaderij

Voor de raffinaderij heeft Casimiri een andere locatie op het oog. Het moderniseren en schonen maken van de oude fabriek kost volgens hem zo'n 4 miljard dollar. Dat bedrag loopt op omdat tijdens de renovatie de productie komt stil te liggen. Bouwen ze een splinternieuwe, dan zijn ze volgens berekeningen 'slechts' 3 miljard dollar kwijt. Curaçao heeft een perfecte plek voor een nieuwe raffinaderij: een driehoek op de dunbevolkte noordwestpunt van

'Investeerders van buiten happen pas als er een integere regering is en er politieke stabiliteit ontstaat'

het eiland. "Voor de Chinezen is het goedkoper, en voor Curaçao schöner. De nieuwe installatie zal geen olie meer lekken zoals bij de Isla altijd wel het geval is, en minder uitstoot hebben. De wind komt hier vaak uit het noordoosten, of 180 graden gedraaid uit het zuidwesten." In beide gevallen waait de verontreiniging van het eiland af, en is er geen neerslag meer van kankerverwekkende zwaveldioxide, fijnstof en zogeheten polycyclische aromatische koolwaterstoffen (Paks). Volgens promotieonderzoek van Erin Pulster van de universiteit van Florida uit 2013 zit Curaçao op dit moment nog bij de wereldtop als het gaat om milieuvuiling met kankerverwekkende stoffen. Daarbij komt dat de raffinaderij werkgele-

genheid en bedrijvigheid naar deze vergeten noordwestpunt van het eiland brengt.

De nieuwe raffinaderij heeft geen haven, maar dat is volgens Casimiri ook helemaal geen punt. Aan de zuidkust kunnen verschillende tankerpiers worden aangelegd, niet meer dan pijpleidingen op geheide palen. "De tankers meren aan aan de rand van de 'blauwe rand', waar de zee ondiep wordt. Daar gaat de ruwe olie de pijpleiding in en wordt zo onzichtbaar naar de raffinaderij getransporteerd, en voor de eindproducten geldt terug precies hetzelfde."

Volgens Casimiri moeten stichtingen als de zijne en het bedrijfsleven samen optrekken. De zwakke Curaçose overheid kan zulke ingewikkelde processen gewoon niet aan. Het eiland heeft enorme mogelijkheden op het gebied van duurzame ontwikkeling, waarin het milieu en de economie samengaan. Maar het geld moet van investeerders van buiten komen. "Die happen pas, als er een integere regering is en er politieke stabiliteit ontstaat."

Op het moment dat er een nieuwe raffinaderij is gebouwd en operationeel wordt, zal het nog twintig jaar duren voordat GreenTown er staat. "Nee, dat zal ik niet meer meemaken", lacht Casimiri. "Maar mijn kinderen en kleinkinderen hopelijk wel. En dat geldt voor alle Curaçoënaars. GreenTown is een investering in de toekomst."